

დოქტორი შევლიძე

ვარლამ ჩერქეზიშვილი – სახელმწიფოს მშენებელი ანარქისტი

რუსეთის მონარქიის დამხობის შემდეგ საქართველოს პოლიტიკურ ასპარეზზე ვარლამ ჩერქეზიშვილი პირველად 1917 წლის აგვისტოს შუა რიცხვებში გამოჩნდა. სწორედ ამ პერიოდში გააქტიურდა საქართველოს ინტერპარტიული საბჭოს საქმიანობა, რომელიც რამდენიმე თვის განმავლობაში მინელებული იყო.

1917 წლის 12 აგვისტოს შეიქმნა ინტერპარტიული ბიურო, რომელშიც ოცი პიროვნება შედიოდა. ესენი იყვნენ ოთხი წამყვანი პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენლები. სოციალ-დემოკრატებიდან: აკაკი ჩხენკელი, ნოე ჟორდანიას, სილიბისტრო ჯიბლაძე, ნიკოლოზ ქარცივაძე, ნოე რამიშვილი; სოციალისტ-ფედერალისტებიდან: გიორგი ლასხიშვილი, გრიგოლ რცხილაძე, სამსონ ფირცხალავა, შალვა ალექსი-მესხიშვილი, იოსებ გედევანიშვილი; ეროვნულ-დემოკრატებიდან: სპირიდონ კელაია, გიორგი გვაზავა, გიორგი ჟურული, დავით ვაჩნაძე, გრიგოლ ვეშაპელი; სოციალისტ-რევოლუციონერთა პარტიიდან: გრიგოლ ნათაძე, კონსტანტინე მესხი, ივანე ჩერქეზიშვილი, ანდრია დგებუაძე, დავით ყაჭაური.¹ ბიუროში თითოეული პარტიიდან ხუთ-ხუთი წარმომადგენელი შედიოდა.

ამის შემდეგ ბიურომ ყოველდღიური ფუნქციონირებისათვის ოცკაციანი შემადგენლობა მოუქნელად მიიჩნია და ინტერპარტიული საბჭოს ბიუროს პრეზიდიუმი აირჩია, მასში მხოლოდ ოთხი კაცი შევიდა, ოთხი პარტიის თითო-თითო წარმომადგენელი: აკაკი ჩხენკელი, გიორგი ლასხიშვილი, სპირიდონ კელაია და კოტე მესხი. მათ თანაშემწეებად და შემცველებად დასახელდა კიდევ ოთხი კაცი – კანდიდატების სახით. პრეზიდიუმის წევრობის კანდიდა-

¹ შ. ვადაჭკორია. პოლიტიკური პარტიები და საქართველოს პირველი ეროვნული ყრილობა (1917). თბ. 1998, გვ. 12.

ტები იყვნენ: ნიკოლოზ ქარცივაძე, გრიგოლ რცხილაძე, გიორგი გვაზავა და ესერებიდან – ივანე ჩერქეზიშვილი. ასე მოხვდა სახელმწიფოს უარყოფელი ანარქისტი ივანე, იგივე ვარლამ ჩერქეზიშვილი, ქართული სახელმწიფოს აღდგენისათვის მებრძოლ ხელმძღვანელთა ორგანიზაციის ვიწრო გუნდში.

16 აგვისტოს გაიმართა ინტერპარტიული საბჭოს ბიუროს პრეზიდიუმის სხდომა. მასზე ოთხი საკითხი განიხილეს. ერთ-ერთი იყო ჩერქეზიშვილის მიერ წამოყენებული წინადადება. თვით ამ წინადადების შესახებ ოქმში არაა საუბარი, მაგრამ ოქმის შინაარსიდან ირკვევა, რომ ჩერქეზიშვილის მიერ წამოყენებული საკითხი ეხებოდა ჯარის ორგანიზაციის პრობლემას.

ოქმში აღნიშნულია, რომ წაიკითხეს „გეგმა ქართული ჯარის ორგანიზაციის შესახებ“. გადაწყვეტით ყურადღება გაემანვილებინათ „ქართული პოლკების, განსაკუთრებით სათადარიგო პოლკების დაარსებისათვის“.² პრეზიდიუმმა სპეციალური გადაწყვეტილება გამოიტანა, რომ ეროვნული პოლკების შექმნის ნებართვის მოსაპოვებლად პეტროგრადში გაეგზავნათ დეპუტაცია. დეპუტაცია უნდა გაეგზავნათ აგრეთვე კავკასიის ფრონტის რუსული ჯარების მთავარსარდალთან, გენერალ მიხაილ პრუვეალსკისთან.

ამჯერად ჩვენთვის საინტერესო ის არის, რომ პეტროგრადში გასაგზავნი სამკაციანი დეპუტაციის შემადგენლობაში აკაკი ჩხენკელთან და ე. მაჩაბელთან ერთად გაუმწესებიათ ივანე ჩერქეზიშვილიც.

ეროვნული პოლკების შექმნის საკითხი და დეპუტაციის გაგზავნა იმდენად აქტუალური იყო, რომ კვლავ განიხილეს 18 აგვისტოს პრეზიდიუმის სხდომაზე. ოთხი განსახილველი საკითხიდან ორი სამხედრო სფეროს ეხებოდა. ესენი იყო მეორე საკითხი – „სამხედრო საქმე“, და მეოთხე საკითხი – „ვ. ჩერქეზიშვილის მოხსენება“.

პრეზიდიუმმა კვლავ მიიღო, და ახლა უკვე უფრო კონკრეტული, გადაწყვეტილება: „მოხდეს ქართველთა ჯარის ნაციონალიზაცია, დაარსდეს ქართული პოლკები. ამისთვის შუამდგომლობა აღიძრას კავკასიის ჯარის საოლქო ცენტრში და აგრეთვე უმაღლეს მთავრობის წინაშე. ამ საქმის გაძღოლა პეტროგრადში მიენდოს ა. ჩხენკელს. დელეგატებად ამავე საქმის მოსაწესრიგებლად პეტროგრადში გაიგზავნონ ვ. ჩერქეზიშვილი და ე. მაჩაბელი“.³ პრე-

² საქართველოს ეროვნული ინტერპარტიული საბჭო (1917 წლის აპრილი-ნოემბერი). დოკუმენტები და მასალები. გამოსაცემად მოამზადა და შესავალი წერილი დაურთო ზაირა გერგედავა-ჭელიძემ. თბ. 1999, გვ. 31.

³ საქართველოს ეროვნული ინტერპარტიული საბჭო. დოკუმენტები და მასალები, გვ. 33.

ზიდიუმის ამ სხდომას მოჰყვა საინფორმაციო ბიუროს შეკრება. მასზე კვლავ მთავარ საკითხად სამხედრო სფეროში არსებული მდგომარეობა განიხილეს. მთავარი მომხსენებლები იყვნენ „ვ. ჩერქეზიშვილი“ და გენერალი ჯამბაკურ-ორბელიანი. განცხადებიდან ჩანდა, რომ განზრახული იყო 50 000-კაციანი ქართული ლაშქრის შექმნა და რომ ამ საკითხზე საჭირო იყო მსჯელობის გამართვა ინტერპარტიულ ბიუროში. ისიც გადაწყდა, რომ საკითხი შემდეგ სხდომაზე კვლავ განეხილათ, ხოლო ჩხენკელისათვის პეტროგრადში ეცნობებინათ, დალოდებოდა თბილისიდან დეპუტატების ჩასვლას. როგორც ჩანს, მხოლოდ მას შემდეგ, რაც დეპუტაციის სამივე წევრი შეიკრიბებოდა, უნდა მიეღოთ „ყოველივე ღონისძიება“. აქ იგულისხმებოდა რუსეთის დემოკრატიული რევოლუციის ყოვლისშემძლე ქართველი ლიდერების კარლო ჩხეიძისა და ირაკლი წერეთლის, ავტორიტეტების გამოყენება „ქართული პოლკების შესადგენად“.

ღრო იყო ისეთი, რომ არა მარტო მოვლენები იცვლებოდა ყოველდღიურად, არამედ ორგანიზაცია სახელები, აბრევიატურები, თანამდებობათა აღმნიშვნელი ტერმინები და ა. შ. 28 აგვისტოს შედგა უკვე რეორგანიზებული ბიუროს, ანუ როგორც ახლებურად ეწოდა – „საქართველოს ეროვნული ინტერპარტიული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის“ სხდომა. ე. ი. ბიუროსთვის შეუცვლიათ სახელი და უწოდებიათ „აღმასრულებელი კომიტეტი“. აქაც, როგორც წინა შემთხვევაში, ჩერქეზიშვილმა გენერალ ჯამბაკურ-ორბელიანთან ერთად გააცნო აღმასრულებელ კომიტეტს სამხედრო საკითხის მდგომარეობა და მიმდინარე მოლაპარაკებები სხვადასხვა ინსტანციასთან. საფიქრებელია, რომ ამ ინსტანციებში იგულისხმებოდა მოლაპარაკებები რუსული ჯარების მთავარსარდალ პრჟევალსკისთან. გადაწყდა, როგორც ოქმშია მითითებული: „ეს საკითხი სავსებით გამოირკვეს ეროვნული საბჭოს შემდეგ კრებაზე“ – იგულისხმებოდა ინტერპარტიული საბჭოს გაფართოებული სხდომა.

1917 წლის 9 სექტემბერს შედგა ინტერპარტიული საბჭოს სხდომა. მან მოისმინა „ვ. ჩერქეზიშვილის მოხსენება სამხედრო დელეგაციაზე პეტროგრადში“. როგორც ჩანს, ქართული დეპუტაცია პეტროგრადში 30 აგვისტოდან 6 სექტემბრამდე შუალედში იმყოფებოდა. 6 სექტემბერს ინტერპარტიულ საბჭოს უკვე უნდა მოესმინა ჩერქეზიშვილის მოხსენება, მაგრამ სხდომა გადადებულია. ახლა კი – 9 სექტემბერს, როგორც ოქმში ანუ „დღიურში“ აღნიშნული: „ჩერქეზიშვილის მოხსენება ყურადსაღებად იქმნა მიღებული“.⁴

⁴ საქართველოს ეროვნული ინტერპარტიული საბჭო. დოკუმენტები და მასალები, გვ. 56.

სამწუხაროდ, „დღიურიდან“ არ ჩანს, რა კონკრეტული შედეგებით დასრულდა რუსული რევოლუციის ლიდერთან ჩხეიძე-წერეთელთან მოლაპარაკება, თუმცა ის კი ცნობილია, რომ შედეგი დადებითი ყოფილა.

ამავე კრებაზე იქნა მიღებული გადაწყვეტილება, რომ მოლაპარაკებები გაგრძელებულიყო კავკასიის რუსული ჯარების ხელმძღვანელობასთან, წინა დღეს ე. ი. 8 სექტემბერს შედგა ქართველ ოფიცერთა ყრილობა, რომელსაც გადაუწყვეტია, რომ ფრონტზე ქართველი ჯარისკაცები არ წავილოდნენ, სანამ არ ჩამოყალიბდებოდა ქართული ეროვნული პოლკები. ყრილობამ კავკასიის ჯარების ხელმძღვანელობასთან მოლაპარაკებების საწარმოებლად ხუთკაციანი ჯგუფი აირჩია. ეტყობა ამ დროისათვის ვარლამ ჩერქეზიშვილი სამხედრო საქმეების თავისებურ ექსპერტად იყო მიჩნეული, რადგან იგი ამ ჯგუფის შემადგენლობაშიც შეუყვანიათ. წევრები იყვნენ: გრიგოლ ნათაძე (ესერი), ნიკოლოზ ქარცივაძე (სოციალ-დემოკრატი), სოციალისტ-ფედერალისტი ოფიცერი იოსებ გედევანიშვილი, ალექსანდრე ლომთათიძე (სოციალ-დემოკრატი) და ვარლამ ჩერქეზიშვილი. რამდენიმე დღის შემდეგ, 16 სექტემბერს შემდგარ ინტერპარტიული საბჭოს სხდომაზე, უკვე, როგორც წესი, კვლავ განიხილეს „სამხედრო საქმე“. ეტყობა, ამ სფეროში პროცესების დაჩქარების მიზნით გადაწყდა შეექმნათ სპეციალური სამხედრო სექცია, რომელიც ეროვნული სამხედრო შენაერთების ჩამოყალიბების ღონისძიებებს რეგულარულად გაუწევდა ორგანიზაციას. აქაც ხუთკაციანი კომისია დაუსახელებიათ, რომელსაც მომავალი სამხედრო სექციის შემადგენლობა უნდა დაეკომპლექტებინა. ჩერქეზიშვილს ამ ხუთკაციან კომისიაშიც ერგო ადგილი – იოსებ გედევანიშვილთან, ნიკოლოზ ქარცივაძესთან, პოლკოვნიკ გარდაფხაძესა და დათა ვაჩნაძესთან ერთად.

19 სექტემბერს ინტერპარტიული საბჭოს სხდომას ჩერქეზიშვილი ესწრებოდა, მაგრამ მისი მონაწილეობის გამო „დღიური“ არაფერს იუწყება. ამ დღის სხდომა სხვა გარემოების გამოა ჩვენთვის საყურადღებო. საბჭომ პეტროგრადიდან მიიღო ნებართვა ეროვნული სამხედრო პოლკების შექმნის შესახებ.

ეს ცნობა ინტერპარტიული საბჭოს სხდომას იოსებ გედევანიშვილმა გააცნო: „მთავრობისგან უკვე მოვიდა ნებართვა ქართული პოლკების დაარსებისა. კრება სიამოვნებით ისმენს ამ ამბავს“ – აღნიშნულია „დღიურში“.⁵

⁵ საქართველოს ეროვნული ინტერპარტიული საბჭო. დოკუმენტები და მასალები, გვ. 67.

„მთავრობაში“ იგულისხმებოდა რუსეთის დროებითი მთავრობა. ხოლო ამ ნებართვის ინიცირებაში, სავარაუდოა, რომ გადაწყვეტი როლი შეასრულა რუსეთის მუშათა, და ჯარისკაცთა საბჭოების აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარემ ნიკოლოზ ჩხეიძემ. რაც მთავარია, ისეთ უმნიშვნელოვანეს სფეროში, როგორც ეროვნული სამხედრო შენაერთების ორგანიზების ნებართვა და რუსეთის ხელისუფლების დათანხმება იყო, წარმატებით დასრულდა და მასში ერთ-ერთი წამყვანი მონაწილეობა ვარლამ ჩერქეზიშვილმა მიიღო.

გარდა სამხედრო სფეროსი, ვარლამ ჩერქეზიშვილი სხვა სახელმწიფოებრივი სტრუქტურების ორგანიზებაშიც იღებდა ცხოველ მონაწილეობას. 1917 წლის სექტემბრის მეორე ნახევრიდან, ეროვნული ინტერპარტიული საბჭოს თითქმის ყოველდღიურ საქმიანობაში აქტიურდება სრულიად საქართველოს ეროვნული ყრილობის მოწვევის საკითხი. ინტერპარტიულ საბჭოს ესაჭიროება ფართო სახალხო ლეგიტიმაცია, რაც ეროვნულმა საბჭომ უნდა განახორციელოს.

23 სექტემბერს ინტერპარტიულმა საბჭომ მოისმინა ინფორმაცია სოციალისტ-ფედერალისტ გრიგოლ რცხილაძის მიერ შედგენილი რეგლამენტის პროექტის შესახებ. საბჭომ საჭიროდ ჩათვალა „რეგლამენტის გასარჩევად და საბოლოოდ შესამუშავებლად“ შეექმნა ოთხკაციანი კომისია. მასში ყველა პარტიისაგან თითო წარმომადგენელი უნდა შესულიყო. აირჩიეს კიდევ: სოციალ-დემოკრატი ნიკოლოზ ქარცივაძე, სოციალისტ-ფედერალისტი გრიგოლ რცხილაძე, ეროვნულ-დემოკრატი სპირიდონ კედია და ესერთა პარტიაში თავშეფარებული ანარქისტი ვარლამ ჩერქეზიშვილი.

ეტყობა, ინტერპარტიული საბჭო ჩქარობდა ეროვნული ყრილობის მოწვევას. ქართულ ისტორიოგრაფიაში დამკვიდრებულია მოსაზრება, რომ ოქტომბრის ბოლშევიკურმა სახელმწიფო გადატრიალებამ დააჩქარა და მთავარი როლი ითამაშა საქართველოს ეროვნული ყრილობის მოწვევაში. ეს არ უნდა იყოს მართალი.

ცხადია, ოქტომბრის გადატრიალებამ უმნიშვნელოვანესი როლი ითამაშა ამიერკავკასიაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესების მიმართულებების განსაზღვრაში. მაგრამ ეროვნული ყრილობის მოწვევას მანამდეც ჩქარობდნენ, სანამ დროებითი მთავრობა დაემხო. ჯერ კიდევ ერთი კვირით ადრე ბოლშევიკურ გადატრიალებამდე, 1917 წლის 17 ოქტომბერს, ინტერპარტიული საბჭოს აღმასრულებელმა კომიტეტმა სთხოვა „რეგლამენტის შემუშავებელ კომისიას – მალე დაასრულოს საქმე. გადაწყდა – დაჩქარებულ იქმნას

ყრილობის მოწვევა“.⁶ ეს მოხდა 1917 წლის 25 ოქტომბრამდე ერთი კვირით ადრე, სანამ ბოლშევიკების მხარდამჭერი შეიარაღებული რაზმები ზამთრის სასახლეს აიღებდნენ. ასე რომ, ოქტომბრის გადატრიალება სულაც არ ყოფილა საქართველოს ეროვნული ყრილობის მოწვევის კატალიზატორი.

1917 წლის 3 ნოემბერს ინტერპარტიული საბჭოს აღმასრულებელმა კომიტეტმა გადაწყვიტა ეროვნული ყრილობის 19 ნოემბერს მოწვევა. 4 ნოემბერს უკვე აირჩიეს სპეციალური კომისია, რომელსაც დაევალა კავკასიის სხვა ხალხების ეროვნულ საბჭოებთან მოლაპარაკებები და მათი ინფორმირება საქართველოს ეროვნული ყრილობის მოწვევის შესახებ. ვარლამ ჩერქეზიშვილს ამ კომისიაშიც ირჩევნ წევრის კანდიდატად. ეტყობა, ის კარგად ფლობდა მოლაპარაკებების ხელოვნებას და ამგვარ მისიებს მრავლად ავალეებდნენ. კომისიის წევრები იყვნენ: ნოე ჟორდანიას, გიორგი გვაზავა, გიორგი ლასხიშვილი, ნიკოლოზ ქარცივაძე; კანდიდატები: აკაკი ჩხენკელი, გრიგოლ ვეშაპელი, სამსონ ფირცხალავა, პავლე საყვარელიძე და „ი. ჩერქეზიშვილი“.

დაბოლოს, 17 ნოემბერს შეიკრიბა ინტერპარტიული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის უკანასკნელი სხდომა ეროვნულ ყრილობამდე. საჭირო იყო ყრილობისათვის მზადების ბოლო პროცედურების დაზუსტება. უმთავრესი, რაშიც თითქმის ყველა საკითხმა მოიყარა თავი იყო რეგლამენტის საკითხი.

ამ უმნიშვნელოვანესი საკითხის შესახებ აღმასკომს მოხსენება წარუდგინა ვარლამ ჩერქეზიშვილმა. გამოითქვა შენიშვნები, სურვილები, რომ ტექსტი შესწორებულყო და შემოკლებულიყო. ამის შემდეგ ინტერპარტიული საბჭოს აღმასრულებელმა კომიტეტმა დაამტკიცა ეროვნული ყრილობის რეგლამენტი. ამით საქართველოს ინტერპარტიულმა საბჭომ, ფაქტობრივად, დაამთავრა თავისი ფუნქციონირება. ამ ორგანომ უმნიშვნელოვანესი როლი შეასრულა ეროვნული მოძრაობის პროცესში. მან მოახდინა ეროვნულ-პოლიტიკური პარტიებისა და ძალების კონსოლიდაცია, იდეოლოგიური და პრაქტიკული ნიადაგი მოუშნადა ეროვნული ყრილობის მოწვევას და ეროვნული საბჭოს შექმნას. ეს იყო ეროვნული მოძრაობის ახალ ეტაპზე გადასვლა.

მაგრამ ეს უკვე ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის ისტორიის სხვა ფურცელია. კიდევ ერთხელ დავასკვნით, რომ ქართულ-რუსულ-ვეროპული ანარქისტული მოძრაობის ერთ-ერთმა აღიარებულმა ლიდერმა, ვარლამ ჩერქეზიშვილმა, ქართული სახელმწიფოს აღდგენისათვის მებრძოლი

⁶ საქართველოს ეროვნული ინტერპარტიული საბჭო. დოკუმენტები და მასალები, გვ. 87.

ორგანიზაციის – ეროვნული ინტერპარტიული საბჭოს საქმიანობასა და ეროვნული ყრილობის მომზადებაში, ამავე დროს, ქართული ეროვნული სამხედრო შენაერთების ჩამოყალიბებაში მნიშვნელოვანი და საპატიო წვლილი შეიტანა.

ახლა ჩვენთვის საინტერესო მეორე საკითხს შევხვით. როგორც ზემოთ არაერთხელ დავრწმუნდით, ინტერპარტიული საბჭოს მოღვაწეობისადმი არსებულ დოკუმენტებში ვარლამ ჩერქეზიშვილი მონაწილეობას იღებს და დაფიქსირებულია როგორც ხან „ივანე ჩერქეზიშვილი“, ხან „ი. ჩერქეზიშვილი“. ამავე დროს, იგი საბჭოს საქმიანობაში მონაწილეობს როგორც ესერთა პარტიის წარმომადგენელი. ზოგ შემთხვევაში იგი თავისი ნამდვილი სახელითაცაა მოხსენიებული. ასეთივე მოვლენასთან გვაქვს საქმე, როცა ჩერქეზიშვილი უკვე ეროვნული საბჭოსა და დამოუკიდებელი საქართველოს პირველი პარლამენტის წევრი იყო. იქ იგი მოიხსენიებოდა როგორც „ივ. ლევ. ჩერქეზიშვილი“.⁷

ფაქტია, რომ გარკვეული მოსაზრების გამო, ვარლამ ჩერქეზიშვილი ერიდებოდა თავისი სახელით გამოჩენას და დაფიქსირებას ფართო ბეჭდვით ორგანოებში, სახელმწიფოებრივ თუ საქმიან დოკუმენტებში და ა. შ.

ისმება კითხვა: რატომ იღებდა მონაწილეობას ვარლამ ჩერქეზიშვილი „ივანე ჩერქეზიშვილის“ სახელით ინტერპარტიული სტრუქტურების მოღვაწეობაში? რა მოსაზრებით აკეთებდა ის იმავეს ეროვნულ საბჭოსა და დამოუკიდებელი საქართველოს პირველ პარლამენტში? რატომ იღებდა მსოფლიოში ცნობილი ანარქისტი მონაწილეობას ესერთა პარტიის წარმომადგენელთა ჯგუფში და ესერთა პარტიის სახელით? ან რა აზრი ჰქონდა გვარსახელის შეცვლას ოფიციალურ დოკუმენტებში, როცა მას საქართველოში, ყოველ შემთხვევაში – პოლიტიკურ ელიტაში ყველა იცნობდა? ამ კითხვაზე თუ კითხვებზე მხოლოდ ერთი მარტივი პასუხი შეიძლება გავცეთ: ვარლამ ჩერქეზიშვილი, როგორც ანარქისტი, ოფიციალურად და ფორმალურად, ერიდებოდა სახელმწიფოს ჩამოყალიბების პროცესში თავისი მონაწილეობის გახმაურებას. ის ცდილობდა, თავისი სახელის ფართო აფიშირება არ მოეხდინა და რაც შეიძლება ნაკლებად გაეხმაურებინა თავისი სახელმწიფოებრივი „ცოდებები“ საერთაშორისო ანარქისტული მოძრაობის სივრცეში, რომლის ერთ-ერთ ავტორიტეტსაც თავად წარმოადგენდა.

⁷ გ. შარაძე, გ. შარაძე. ისტორიული რელიკვიების დაბრუნება. 1918-1921. თბ. 2001, გვ. 23, 60.

Dimitri Shvelidze

**VARLAM CHERKEZISHVILI –
STATE BUILDER ANARCHIST**

Summary

After abolishment of the Russian monarchy, Varlam Cherkezishvili was back from long-term emigration. First he went to Russia, then – Georgia. August-November of 1917 is a period of his involvement in construction of national state institutions.

Documents show that Varlam Cherkezishvili was extremely active in national interparty council. He was negotiating with the Russian political and military leaders for creation of national military units, he also took part in organizing of I national congress, etc.

All the documents show him as Ivane Cherkezishvili from socialist revolutionary party. This way he tried to hide himself. Indeed, as anarchist he felt uncomfortable taking part in state building.